

FRIHET OCH GEMENSKAP

En förstudie om kulturen på surfparkeringen vid Apelviken i Varberg

INNEHÅLLS- FÖRTECKNING

VARFÖR & HUR	1
PLATSEN & KULTUREN	2
VÄDRET	4
FRAMTIDEN	5
ENKÄTEN	6
GAMMALT & NYTT	7
REFERENSER	11

VARFÖR & HUR?

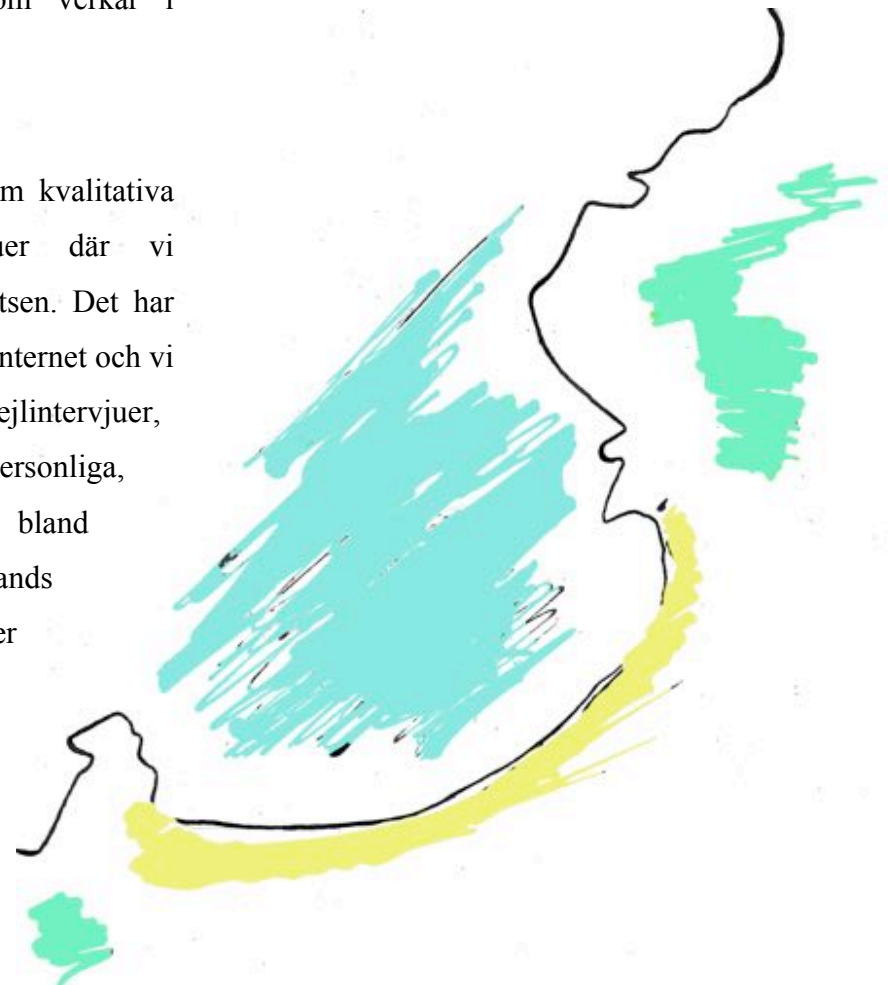
För den strandnära delen av Apelviken pågår för närvarande ett arbete med målet att skapa en långsiktig utvecklingsstrategi. Radar Arkitektur & Planering har tagit fram två förslag på hur området kan utvecklas, ett bebyggt och ett naturanpassat scenario, varav det bebyggda har blivit antaget. Högsta prioritet är att åtgärda trafikläget och det surftorg som ska anläggas i anslutning till mittenparkeringen, den så kallade surfparkeringen.

Denna förstudie är genomförd på uppdrag av organisationen Varbergs Förenade Surfare, med syfte att förklara och undersöka surfparkeringens kultur och betydelse för Varberg, tillika surfkulturen i

Sverige. Kommunen vill satsa på surfing i Varberg och har som ambition att bli norra Europas ledande surfdestination. Det är därför viktigt att, i arbetet med att utveckla en av surfsportens viktigaste platser i Sverige, ta tillvara på röster och åsikter från engagerade surfare som verkar i Varberg.

Materialet är framtaget genom kvalitativa samt kvantitativa intervjuer där vi undersökt kulturen kring platsen. Det har funnits en enkät att fylla i på internet och vi har genomfört fördjupande mejlintervjuer, samt träffat surfare för personliga, djupgående samtal. Vi har bland annat sökt i arkivet på Hallands Kulturhistoriska Museum efter bildmaterial och information som har hjälpt oss att framställa bilden av platsen.

Vi har inte talat med husbilscampare som använder sig av ställplatsen och som inte surfar. Vår undersökning syftar främst till att ta reda på historien och kulturen på parkeringen, och husbilscamparna är ett relativt nytt inslag.

EN PLATS KULTUR PRÄGLAS

AV EN RAD OLIKA FAKTORER: HISTORIA, VILKA PRAKTIKER SOM UTÖVAS DÄR, VILKA SOM ANVÄNDER PLATSEN, OCH DERAS VANDR

Vindsurfingen kom till Sverige i mitten av 1970-talet. Som en av de första actionsporterna blev vindsurfing enormt populär, en folksport. Brädor såldes på bensinmackar, och var tredje hushåll i Sverige beräknades ha en surfbräda hemma. I början på 80-talet hittade surfare från hela landet till Apelviken, som med sin geografiska och meteorologiska position samt närheten till centrum, hade och än idag har, ett unikt läge.

På grund av osäkra väderleksrapporter blev det mycket väntetid för långväga surfare. De kunde få vänta i dagar på att vinden skulle tillta i styrka, och på grund av det

DET ÄR EN FRISTAD. DET FINNS FOLK SOM ÅKER DIT SOM INTE SURFAR, MEN SOM KÄNNER SIG HEMMA DÄR.
- KRISTJÄN FANNAR

utvecklades en speciell "hängkultur" på parkeringen. När surfarna inte var ute på vattnet hängde de på

parkeringen. Där lärde de känna nya vänner, fixade med utrustning, grillade, spelade musik och utbytte erfarenheter. Även de surfare som var bosatta i Varberg spenderade mycket av sin lediga tid på parkeringen. De ville vara en del av den speciella atmosfär som präglade platsen.

Känslan av frihet, gemenskap, glädje och självförverkligande som präglade platsen inspirerade människor att komma dit, med eller utan surfbrädor.

SURFPARKERINGEN ÄR DÄR DET GRÖR - KRISTJÄN FANNAR

Surfarna trivdes så bra på parkeringen att de kunde bli kvar där i veckor, månader och vissa stannade långt in på hösten. De bodde i sina surfbussar på parkeringen eller på campingen bredvid och skaffade ett tillfälligt jobb i stan. Ledig tid spenderades på havet eller på parkeringen, vilken var och är, en naturlig mötesplats där idéer föds och band skapas som varar för livet.

Många som flyttat till Varberg för att leva närmre havet och för att enklare kunna utöva den sport de älskar, har vid något tillfälle bott på surfparkeringen.

DET VAR EN REKRYTERINGSPLATTFORM FÖR NYINFILTANDE.
- ERIK RUTH

I mitten av 2000-talet förbjöd kommunen parkering nattetid. Festandet på parkeringen gick ibland överstyr och åtgärder vidtogs. I samma veva började allt fler husbilsturister dyka upp i Varberg, och för att få bukt på den nya typ av vildcamping det innebar, gjordes parkeringen om för att till största del vara en ställplats för husbilar. För 100 kr per natt (till skillnad mot drygt 300 kr som det

kostade att stå på den närliggande campingen) fick de tillgång till toaletter, latrintömning och stans mest attraktiva strandläge. Brandsäkerhetsreglerna säger att det måste vara minst 4 meter mellan husbilarna, alltså en perfekt yta att slå upp campingbord och stolar. Också den gräsplätt som användes av surfarna för att rigga intogs av husbilscamparna.

DET VAR EN SPECIELL STÄMNING PÅ SURFPARKERINGEN. FÖLK PRATAR OM GEMENSKAP, FRIHET & SPONTANITET

Även om möjligheten fanns för surfarna att vara på denna yta gick gemenskapen förlorad. Den speciella atmosfär som präglade platsen och som gjort att så många sökt sig till Varberg försvann. Fram växte en känsla av att vara oönskade samt en saknad efter den självklara mötesplatsen.

Ny teknik har gjort väderleksrapporterna allt säkrare. Internet, smartphones och väderappar har i mångt och mycket förenklats för surfarna. Idag är väntan kortare och surfaren kan lättare planera in när hen ska surfa. Det blir fler surftillfällen helt enkelt.

“Förr kanske jag fick 40 bra dagar per år att vind- och vågsurfa, nu har jag 80 för att

jag vet vilket väder det blir. Det går att utöva sporten på ett helt annat sätt”,

säger Markus Boman delägare på Surfers Paradise.

Numera finns även fler olika surfdiscipliner: sup, kite, våg- och vindsurfing, som möjliggör för surfarna att utöva sporten i fler olika väderförhållanden. Teknikens framsteg har

även förenklat surfarnas möjligheter att tillbringa mer tid på vattnet. Exempelvis är de nya långa vågsurfingbrädorna bättre anpassade till de nordiska vågorna.

Surfsporten har traditionellt dominerats av män, men med kitens intåg i början på 00-talet började allt fler kvinnor söka sig till sporten. En trend som håller i sig, vilket märks tydligt på Surfers Paradise där försäljningen av vådräkter för dam ökat markant de senaste sju åren.

DÅ JAG INTE HAR EGEN VINDSURFINGUTRUSTNING SÅ ANVÄNDER JAG INTE PARKERINGEN SPECIELLT MYCKET. MEN DET ÄR EN PLATS SURFARNA ÅKER TILL FÖR ATT KOMMA NÄRA HAVET, RIGGA UPP OCH LÄGGA SIG I SOLEN I VÄNTAN PÅ RÄTT VINDAR. DÄR TRÄFFAR MAN SINA VÄNNER SOM KOMMER TILL VARBERG FRÅN RUNTOM I SVERIGE BARA FÖR ATT SURFA. MELLAN SESSIONERNA HAR PLATSEN BLIVIT SÅ MYCKET MER ÄN BARA PARKERING. DEN HAR BLIVIT UPPRIGGNINGSPLATS, FIKAPLATS, MOTESPLATS, OMKLÄDNINGSRUM MED MERA. - ELIN PALMQVIST

I Apelvikens runt 2 kilometer långa vik finns utrymme för många att surfa samtidigt, vilket gör det till ett populärt surfspot. Surfparkeringen har erbjudit gratis parkering med närhet till havet. Det har varit lätt att komma åt vattnet, och den lilla gräsplätten mellan parkeringen och stranden är perfekt för att rigga och torka segel. Det är också närheten till centrum som gör just Apelviken så unikt.

VÄDRET GÅR INTE ATT STYRA ÖVER

Eftersom vädret avgör när det går att surfa är det omöjligt att göra långsiktiga planer. Surfing är en spontanidrott som många, både äldre och yngre, ordnar sina liv efter att få utöva. Detta kan exempelvis innebära att de säsongsarbetar eller ser till ha flexibla jobb som underlättar möjligheten att ta sig till havet när det blåser. Av denna anledning går det heller inte att säga när behovet av parkering är som störst. Vädret styr över hur och när parkeringen används.

Våra intervjupersoner talar om ett nära samband med naturen, om friheten och om att vara utanför det ”ordnade samhället”, vilket gör vildcamping mer attraktivt. Det är en del av surfkulturen.

Men oavsett om vildcampinglivet lockar eller ej är det viktigt att spontant kunna sticka iväg när vädret är rätt, vilket också fordrar möjligheten att kunna campa på ett friare sätt.

För de intervjuade som flyttat till Varberg på grund av surfingens är lättillgängligheten en del av det attraktiva med Varberg. Att ha ett intresse som är så underkastat vädret innebär att surfaren snabbt och lätt vill kunna ta sig ut när det blåser upp.

Vädret påverkar också förutsättningarna för surfsporten att organisera sig. Att planera in tävlingar, träningar och föreningsliv är svårare än när det kommer till traditionella lagsporter som verkar oberoende väder.

ETT FRAMTIDA SURFTORG

Det sociala mötet med andra surfare har varit något våra intervjupersoner återkommer till. Utbyte av erfarenheter och ett ställe att hänga på och knyta kontakter. Många, främst något yngre intervjupersoner, nämner vikten av att ha en mötesplats som är icke-kommersiell och där alla får hänga förutsättningslöst.

Enkelheten genomsyrar de svar vi fått in, det behövs inga storslagna hus. De flesta vill bara ha öppna toaletter året runt, utomhusduschar, ett vindskydd och eventuellt ett ställe att grilla på.

Surfparkeringen fyller en viktig funktion som mötesplats. Där är alla mitt i, antingen på väg in eller på väg ut.

Varbergs Förenade Surfare önskar ett hus och en plats att bygga en surfgemenskap kring. Det ska också fungera som basen för den ungdomsverksamhet de planerar att starta. Detta som ett sätt att tillgängliggöra surfsporten för fler människor. En sätt att sänka tröskeln in för unga.

UTE PÅ HAVET PRATAR MAN INTE MED
VARANDRA, SÅ NÄR MAN KOMMER UPP
VILL MAN DELA MED SIG AV SIN GLÄDJE
OCH SNACKA MED DEM SOM HÅPPT SAMMA
HÄRLIGA UPPLEVELSE. - LINA HELLMAN

ENKÄT : SAMMANSTÄLLNING

Enkäten har gått ut till Varbergs Förenade Surfare som har ca 300 medlemmar och vi har fått in 87 svar.

- I vår enkätundersökning hade 70.7 % av de svarande en årsinkomst (brutto) på **300 000 SEK och uppåt**. I jämförelse var medianinkomsten i för personer över 20 år i Varberg år 2013, 253 498 SEK.
- Enkäten visar också att de som svarat har en hög utbildningsnivå. Hela 25 % av de svarande har en **universitets- eller högskoleutbildning på fem år eller längre**. 22.5 % hade en universitets- eller högskoleutbildning på tre till fyra år.
- De svarande i enkäten var allt mellan **16 till 70 år gamla** - detta är ett ämne som engagerar folk i alla åldrar.
- Nästan hälften av de som svarade i enkäten är boende i Varberg (47.7 %).
- 51.8 % av de svarande surfar varje vecka.
- 23.3 % av de svarande var kvinnor.

DET GÄLLER ATT TA TILLVARA PÅ
DET HISTORISKT
GAMLA & KREATIVT
N Y A

Vi har en utveckling i Sverige där allt fler väljer att flytta från mindre städer till fördel för storstäderna. Varberg är dock en växande kommun och har idag ett invånarantal på cirka 60 000 och är dessutom ett populärt turistmål.

I "Vision Varberg 2025" har kommunen satt som mål att utveckla Varberg till västkustens kreativa mittpunkt. Denna vision menar vi sammanfaller väl med att "skapa norra Europas ledande surfdestination", det mål KSAU (Kommunstyrelsens Arbetsutskott) satt upp (2013/09/17).

Surfing används i marknadsföringen av Varbergs Kommun för att locka både vanliga, och surfande turister samt nya bosättare. Surfing utgör ett exotiskt inslag i bilden av Varberg och surfarna är en del av, men också mål för, marknadsföringen. När dessa känner sig bortträngda är risken att Varberg förlorar dem till ett annat blåsigt ställe.

Fritid och livsstil är en allt viktigare del av livet och vardagen för människor.

Faktorer som vart en bor och hur en spenderar sin lediga tid har idag lika stor del i identitets-skapandet som jobbet tidigare haft. Arbetet är således inte längre den

enda orsaken till varför en bosätter sig på ett specifikt ställe. Lika viktigt är att kunna uttrycka sin livsstil och ägna sig åt sina fritidsintressen i anslutning till sitt hem. Många flyttar till Varberg på grund av de naturliga förutsättningar och den kultur som finns, och skaffar sig så ett jobb som passar ihop med ens livsstil.

Våra intervjupersoner vittnar om att surfparkeringen varit en viktig mötesplats som bidragit till att flera människor bosatt sig i Varberg och där skapat arbete för sig själva och andra, och således bidragit till stadens utveckling.

Surfingen är Varbergs USP (Unique Selling Point), men det är mer än bara en spännande ingrediens i stadsbilden. Surfingen är en del av Varbergs identitet. Skulle surfarna söka sig till andra ställen skulle också en del av stadens identitet försvinna, vilket skulle få effekter för både tillväxt och turism, surfande eller ej. Det finns många andra ställen i Sverige och Norden som erbjuder bra och kanske till och med bättre surfförhållanden, men många menar att det unika med Varberg är närheten till både stad och vatten.

Känslan av autenticitet är oerhört viktig för en stad eller plats. Autenticitet syftar på utseende och känsla, men också den sociala sammankoppling som platsen inspirerar. Känslan av att ett område är äkta i förhållande till ursprung gör det möjligt för en genuin gemenskap att växa fram. Detta kanske säger mer om människan och dennes motiv än själva platsen. Men så är också känslan av autenticitet beroende av

människans upplevelse. Platser utgör fysiska fonder till våra gemensamma historier. Att trängas bort från en sådan plats är att mista en viktig del av sin identitet.

Autenticitet är alltså något som sker naturligt och växer fram, precis som det gjort på parkeringen i Apelviken. Det går inte att få den surfkänsla som visas i marknadsföring att verka äkta samtidigt som vissa delar av surflivet väljs eller trängs bort.

Det går och bör inte göras skillnad på folk och folk. Förbud leder sällan till något konstruktivt. Men det finns en praktisk aspekt till varför surfare håller till på surfparkeringen i Apelviken, vilken bör tas tillvara på istället för att tränga undan en grupp människor som starkt bidrar till stadens tillväxt.

För att gynna turismen (och tillväxten), i enlighet med visionen om en ledande surfdestination, bör det möjliggöras för camping som inte behöver bokas långt i förväg. Surfarna låter vädret styra och därför måste också Varberg kunna tillgodose deras behov om en vill satsa på denna grupp.

De surfare vi har pratat med begär inte mycket. De vill i all enkelhet ha en plats att hänga på. Surfarnas säsong varar dessutom längre än vanliga badgästers. Många är ute på havet när det är blåsigt och regnigt, från tidig vår till sen höst. Och för en del slutar aldrig säsongen. Exempelvis har surfgymnasiet som tradition att oavsett väder surfa på annandag jul. Så länge inte isen har lagt sig.

Med små ingrepp som att ha öppet toaletter och dusch på parkeringen skulle

kommunen kunna underlätta för surfarna och få dem att känna sig mer välkomna samt förlänga turistsäsongen.

BRA VÄDER FÖR MIG ÄR INTE LÄNGRE SOLIGT & VARMT,
UTAN NÄR DET REGNAR & BLÄSER JÄMN & STARK VIND.
-SVARANDE I ENKÄTUNDERSÖKNING

Att fånga surfparkeringens atmosfär, det vill säga det enkla, naturliga, det okommersiella och känslan av gemenskap, är viktigt när det kommer till anläggningen av ett surfstorg vid parkeringen. Men också att ta tillvara på de praktiska förutsättningar som från början gjort surfparkeringen till vad den är. Stor riggyta och möjlighet att låta grejerna ligga och torka. Parkeringsmöjligheter för ett stort antal surfare nära vattnet. Det handlar inte endast om att inte behöva bära utrustningen

så långt, utan också om att snabbt kunna gå upp byta om en har fel utrustning för rådande väderförhållanden. Det är lättillgängligheten och möjligheten för många att samsas om vågorna som gjort Apelviken till det populära surfspot det varit de senaste 30 åren.

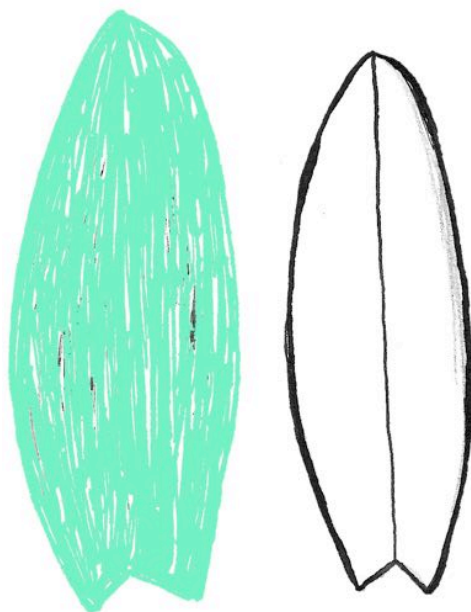
Den nya teknik som kortat väntetiden för surfarna skulle kunna ha lett till att en yta avsedd att hänga på är överflödig. Men så är inte fallet. Det stämmer att väntan har blivit kortare, men framför allt är det kanske surfare boende i Varberg som gynnats av detta. Inte minst de lite äldre som har familjer eller fasta arbetstider. Men även dessa framhåller vikten av en okommersiell mötesplats. Våra yngre intervjupersoner lägger stor tyngd vid betydelsen av att kunna träffas uppe på land. Kunna umgås, hänga, grilla och träffa

nya vänner. Det är inte bara utövandet av sporten som lockar nya, utan hela livsstilen, och inte minst gemenskapen.

Den tekniska utvecklingen har också möjliggjort för flera olika sorters surfing i Apelviken. Discipliner som inte kräver lika kraftig vind har bidragit till att surfparkeringen i sin fulla kapacitet behövs. Ett stort antal parkeringsplatser och stor riggyta välkomnar fler surfare, och fler långväga sådana. Många av de intervjuade påpekar dessutom att intresset för surfsporerna ständigt ökar, och det märks på parkeringen.

DET ÄR MER RÖRELSE DET ÄR FULLT PÅ PARKERINGEN
NÄR DET BLÄSER. TRYCKET HAR ÖKAT.
- LINA HELLMAN

DET VORE UNDERBART OM KOMMANDE GENERATIONER FÅR
UPPLEVA DET VI GLÄDS ÅT OCH SJÄLVA FÅ SAMMA KÄNSLA.
- ROGER ÖRNVANG

På surfparkeringen sker möten mellan människor oavsett bakgrund och var de är i livet. Gemenskapen kommer av det delade starka intresset för havet och surfing, och präglas av frihetskänslor, adrenalinkickar och glädje. Hit har folk lockats av den speciella atmosfär som omgivit platsen. Surfare såväl som icke-surfare.

Surfparkeringen har på många sätt varit hjärtat och grogrunden för svensk surfkultur.

Referenser

Florida, Richard (2012): The Rise of the Creative Class, Revisited.

Radar Arkplan Arkitektur & Planering (2014): Apelviken – Förstudie 2014.04.07.

Tema & Varbergs Kommun (2012): Apelviken i mitt hjärta – Rekreations- och utvecklingsplan hösten 2012.

Zukin, Sharon (2011): Naken stad – Autentiska urbana platsers liv och förfall.

Digitala referenser

Ekonomifakta; hämtad 2015/05/27; www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Regional-statistik/Din-kommun-i-siffror/Nyckeltal-for-regioner

Varbergs Kommuns hemsida; hämtad 2015/05/27; www.varberg.se/upplevadora/idrottmotionochfriluftsliv/surfing

Varbergs Kommuns hemsida; Hämtad 2015/06/01; www.varberg.se/kommunpolitik/visionvarberg2025

Varbergs Kommuns hemsida; Sammanträdesprotokoll från KSAU (Kommunstyrelsens Arbetsutskott), 2013/09/17

Tack till Varbergs Förenade Surfare, till alla er som svarat på enkäten, till alla som ställt upp på intervjuer, och till er som bidragit med bilder.
Och tack alla surfande eldsjälar för ert stora engagemang.

Av Hanna Sallén, Emilia Palmén och Erik Melin.